

RAAP-NOTITIE 1754

Plangebied Bûtenpôle 15 te Berlikum

Gemeente Menaldumadeel

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Menaldumadeel

Titel: Plangebied Bûtenpôle 15 te Berlikum, gemeente Menaldumadeel; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: juli 2006

Auteur: *drs. J.E.A. Jans*

Projectcode: MEBI

Bestandsnaam: N01754-MEBI.doc

Projectleider: drs. J.E.A. Jans

Projectmedewerker: J. Pruijm

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 18011

Autorisatie: drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Menaldumadeel
- *aanleiding onderzoek*: realisatie van een biomassaverbrandingsinstallatie
- *datum uitvoering veldwerk*: 4 juli 2006

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van Berlikum, ten oosten van de Berlikumervaart en ten zuiden van de Bûtenpôle.
- *toponiem*: Bûtenpôle 15
- *kadastrale gegevens*: gemeente Berlikum, sectie E, nummer 423
- *plaats*: Berlikum
- *gemeente*: Menaldumadeel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 5H
- *plangebied in gebruik als*: braakliggend terrein
- *oppervlakte plan-/onderzoeksgebied*: ca. 2 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 172.897/583.065

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologisch advies*: volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE; www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek noodzakelijk. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een karterend onderzoek 2

nodig (voor plangebieden groter dan 2500 m² 6 boringen per ha, met een minimum van 6 boringen per plan).

- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem):*
 - in plangebied: geen
 - in de directe nabijheid (< 300 m): een beschermd AMK-terrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnummer 1028, CMA-code 05H-008, ARCHIS-waarnemingsnummer 405057). Het betreft een huisterp uit de Late Middeleeuwen. De datering berust op de vondst van scherven tijdens een veldcontrole in 1970.

Historische gegevens

- *historische kaarten:* op de kaarten van Schotanus à Sterringa (1718), Eekhoff (1847) en de topografische kaarten van 1854/1855 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992) en 1929 (ROBAS Producties, 1990) is in het plangebied geen bebouwing afgebeeld.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart:* knippige poldervaaggronden (kalkarm) met lichte zavel met homogene aflopende en oplopende profielen (Stiboka, 1976: code gMn15C).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen:* in een driehoeksgrid van 40 x 50 m
- *gebruikt boormateriaal:* een gutsboor met een diameter van 2 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm.
- *totaal aantal boringen:* 12
- *minimaal geboorde diepte:* 3,5 m
- *maximaal geboorde diepte:* 3,5 m
- *boorbeschrijvingen:* lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met:* meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch):* de bodem in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De toplaag bestaat uit een 0,45 tot 1,05 m dikke bouwvoor/verstoorde laag (lichtbruingrijze, sterk zandige, matig humeuze, matig stevige klei, gevlekt, met wat fragmenten recent puin). In de boringen 1 t/m 11 zijn onder deze bouwvoor/verstoorde laag wadafzettingen aangetroffen (lichtgrijze, zwak zandige, matig stevige klei vaak met siltlagen en lichtgrijs tot donkergrijs, sterk siltig tot kleilig, zeer fijn zand, vaak met schelpenresten en soms met

humusvlekken). In boring 12 is onder de bouwvoor/verstoorde laag een slootvulling waargenomen (donkergrijze, zwak zandige, zwak humeuze, matig slappe klei met plantenresten). Onder deze slootvulling bevinden zich wadafzettingen (donkergrijs, kleiig, zeer fijn zand met schelpenresten en humusvlekken). Waarschijnlijk bevindt zich hier de subrecente voorganger van de huidige sloot die circa 5 m zuidoostelijker ligt.

- *Archeologische indicatoren in boringen: geen*

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde laag op wadafzettingen. Eénmaal is in een subrecente, opgevulde sloot getroffen. Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Contactpersonen

- *contactpersoon overheid: dr. G.J. de Langen* (provinciaal archeoloog provincie Fryslân), tel. 058-2925487.
- *contactpersoon RAAP: drs. J.E.A. Jans* (projectleider RAAP), tel. 0512-589140.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Eekhoff, W.**, 1859. *Nieuwe Atlas van de Provincie Friesland*. Leeuwarden.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROBAS Producties**, 1990. *Historische atlas Friesland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den Ijp.
- Schotanus à Sterringa, D.B.**, 1718. *Uitbeelding der Heerlijckheit Friesland; zoo in 't algemeen, als in haare XXX bijzondere grietenijen*. François Halma, Ljouwert.
- Stiboka**, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 5 West (gedeeltelijk) Harlingen en 5 Oost Harlingen*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas Friesland 1853-1856, schaal 1:25.000*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Overzicht van figuren en tabellen

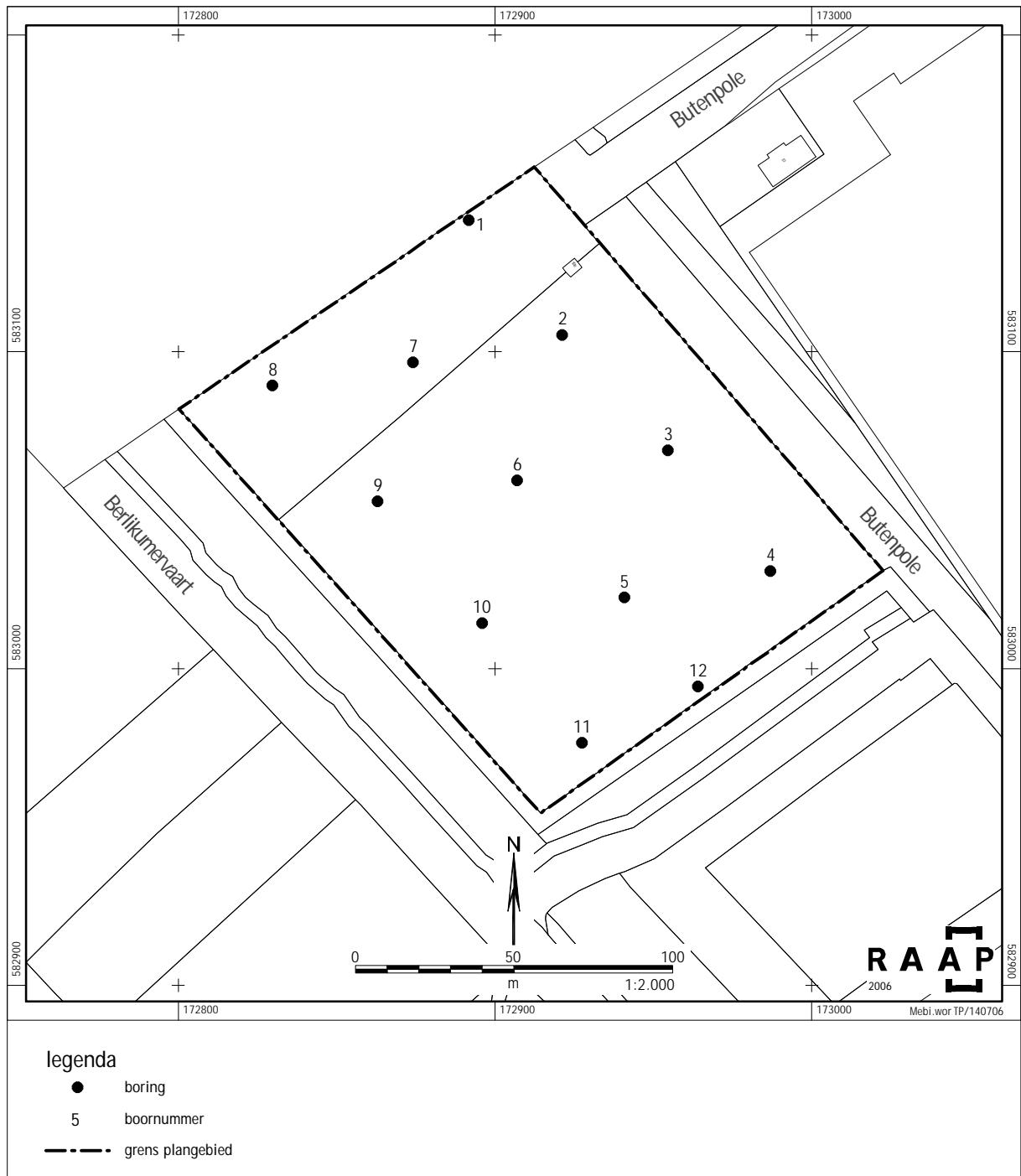
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering
Nieuwe tijd	1500 - heden
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor - 450 na Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300 - 2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800 - 4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000 - 8800 voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

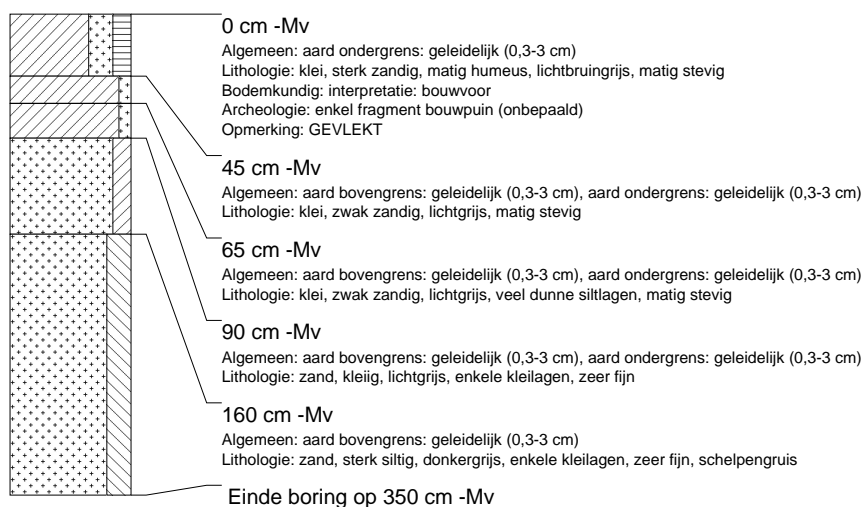

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

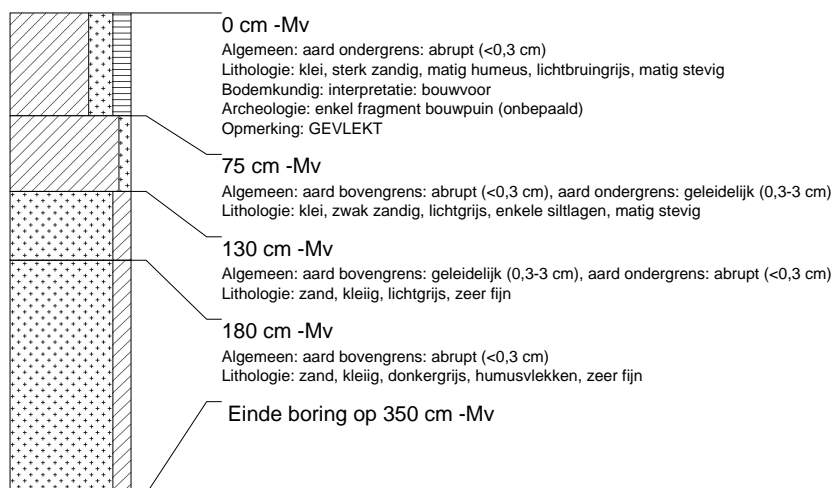
boring: MEBI-1

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

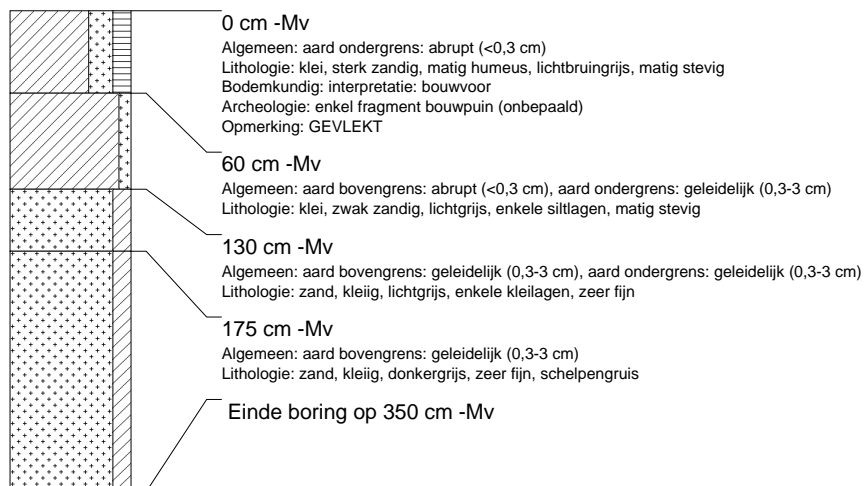
boring: MEBI-2

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

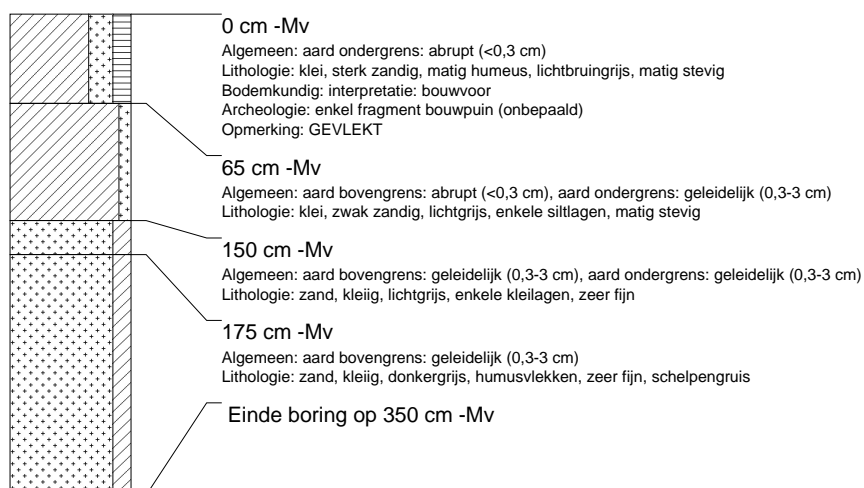
boring: MEBI-3

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

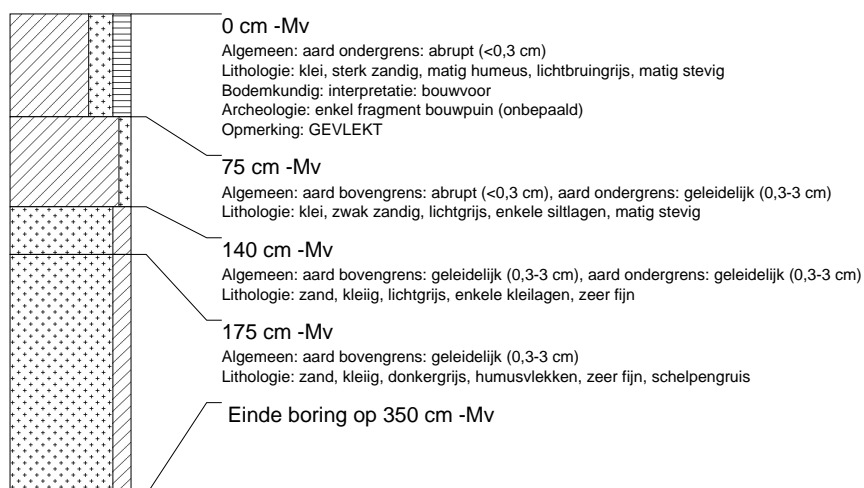
boring: MEBI-4

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

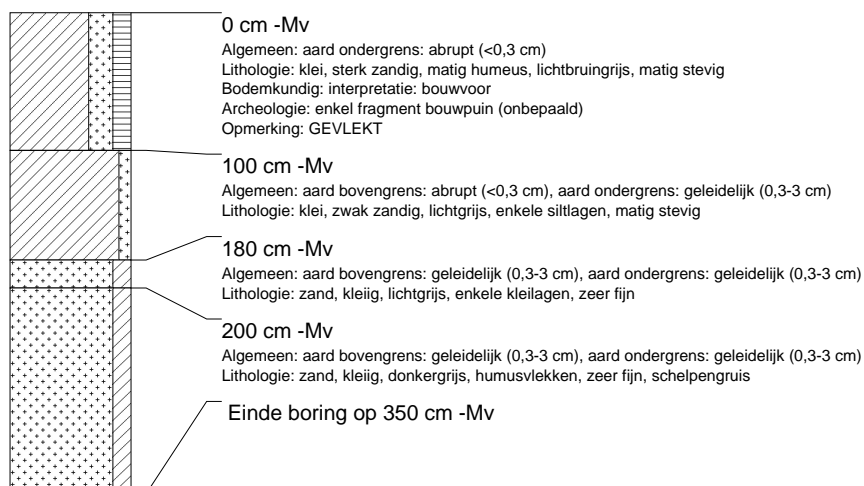
boring: MEBI-5

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

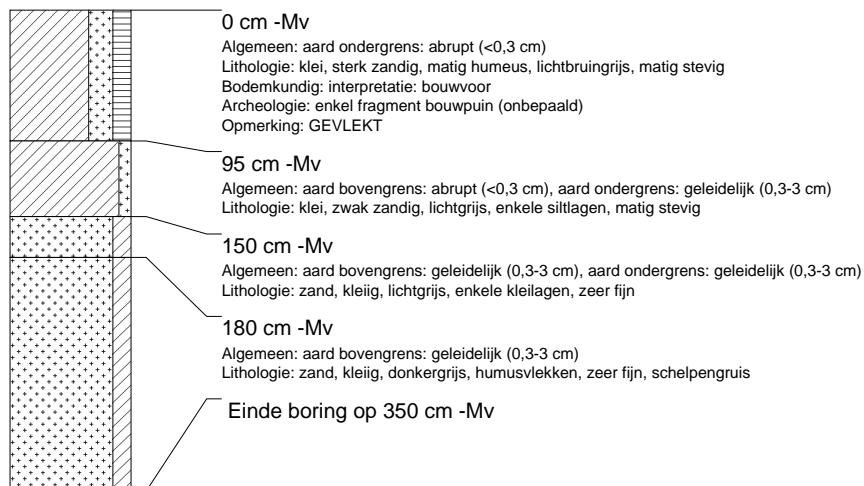
boring: MEBI-6

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

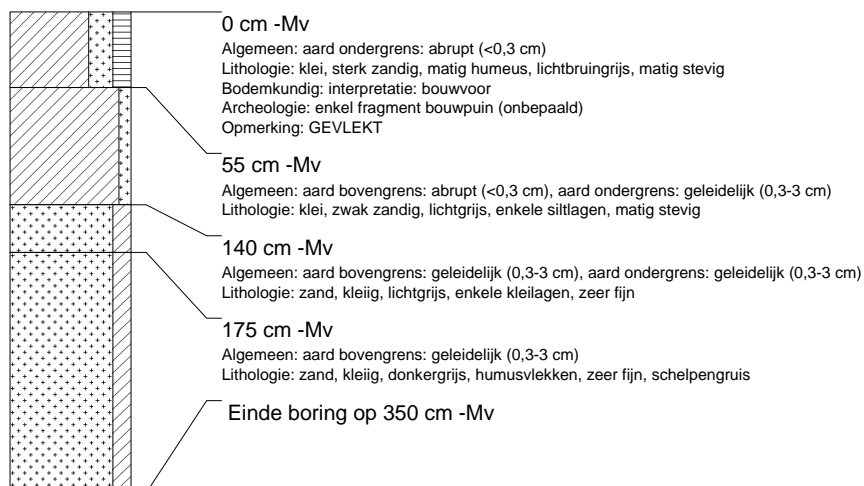
boring: MEBI-7

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

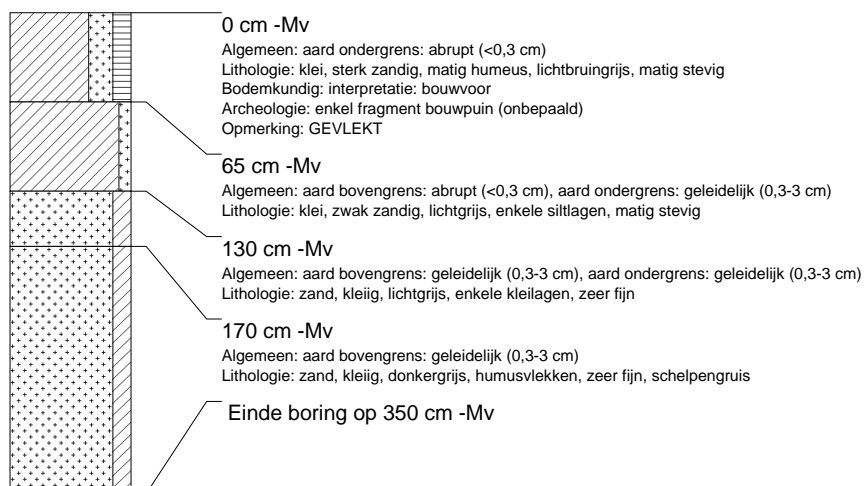
boring: MEBI-8

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

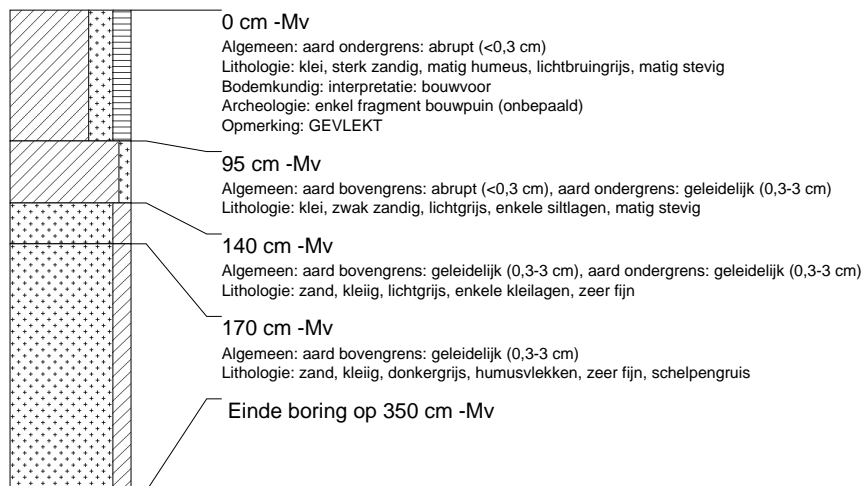
boring: MEBI-9

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

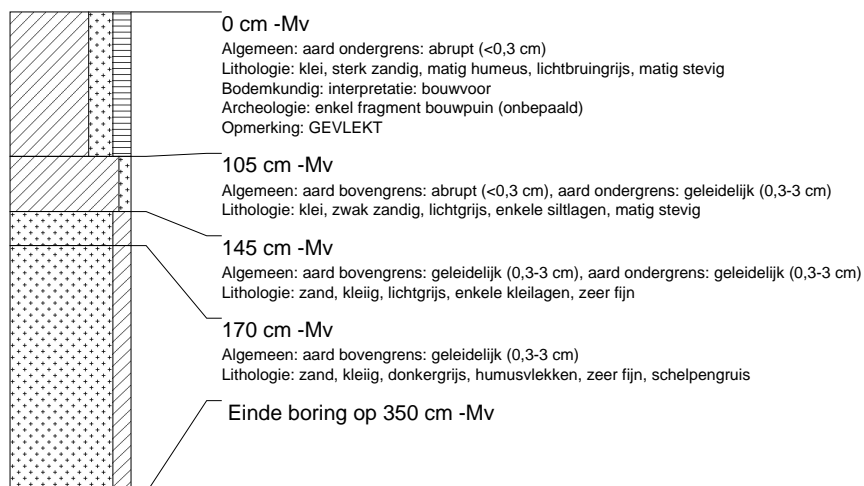
boring: MEBI-10

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: MEBI-11

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: MEBI-12

beschrijver: JJ/JEP, datum: 4-7-2006, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Menaldumadeel, plaatsnaam: BERLIKUM, opdrachtgever: Gemeente Menaldumadeel, uitvoerder: RAAP Noord

